

Efstathios H. Bastas

Povestiri
la
Nașterea Domnului

Traducere din limba greacă:

Ilie Stănuș

EDITURA ECUMENIȚA

2019

Cuprins

Crăciunul unei cerșetoare	7
Crăciunul bunicii	17
Cine cânta?	28
Străină și înstrăinată	35
Cele mai dulci lacrimi	44
Lumânarea care a stins pârjolul	52
Loteria	61
Aproape de cariera de piatră	69
Crăciunul unui șomer	77
O mamă care nu putea avea copii	85
Mugra din insulă	90
Crăciunul anului 1940	95
Crăciun fericit	99
Un Crăciun împreună cu Hristos	105
Colegii	111
O primire bună	116
Înțeleg ce vreți	121

Crăciunul unei cerșetoare

Cinci sute șaiszeci de drahme. Cinci sute șaiszeci de drahme ca să trăiești o lună întreagă. Cred că sunteți de acord, e cam puțin. Chiar e puțin. Însă tanti Talia e femeie cumpătată și-i ajung. Tanti Talia a învățat cum să trăiască cu puțin. Desigur, cândva... Da, cândva Talia o ducea bine. Soțul ei avea o întreprindere importantă pe strada Ermouí, câștiga mulți bani în acele vremuri, iar Talia trăia în belșug. Își luaseră o casă în Kolonaki¹ ca să petreacă iernile, iar vara admira frumusețile Mării Egee într-o insulă plăcută. Pe atunci Talia avea rochii frumoase și scumpe ca să îmbrace la orice eveniment, sărbătoare sau oră din zi, avea bucătăreasă, avea alt statut în casă. Da, cândva... De ce să-și mai amintească? Glorii trecătoare... Așa sunt cele ale lumii. La un moment dat se schimbă brusc.

Viața - mulți zic asta - e ca o roată: când ești sus, în vârf, și împărățești, când te târăști pe pământ. Singurul lucru care i-a mai rămas băbuței, văduvei, bieteii și singuraticei Talia este acea căsuță mai jos de Sfântul Spiridon, în Pangrati². O căsuță primitoare, o

¹ Cel mai bogat cartier din Atena (n.tr.).

² Un alt cartier din Atena (n.tr.).

adăpostește pe femeie, și-i oferă și cinci sute șazeci de drahme curate pe lună. Bine că are măcar atât. Bine că le are. Căci sunt alții fără adăpost care duc dorul de pâine. Însă Talia dă slavă lui Dumnezeu, își are pâinea ei. De aceea, de fiecare dată când se ridică de la masă, spune și rugăciunea de mulțumire, pe care a învățat-o, pe când era copilă, de la bunica ei, răposata, care la rândul ei o știa de la bunică-sa: „Slavă Ție, Doamne, Dumnezeu meu, înmiit să fii slăvit. Dumnezeul meu, mare este belșugul Tău”.

Îmbelșugate erau binecuvântările lui Dumnezeu. Optsprezece drahme și jumătate pe zi pentru pâine, mâncare, haine, încălțăminte, apă, lumină, biserică, unele impozite... Îmbelșugate erau binecuvântările lui Dumnezeu, pentru că știa femeia să trăiască cu țărăita, cum se zice. Nu o interesa pe mătușa Talia c-o ducea în sărăcie. Însă avea și ea durerea ei, una singură. Grea durere. Uite, nu mai era în stare să facă și ea o binefacere. Pentru că, s-o spunem drept, în vremurile bune, pe când tanti Talia trăia în belșug, dădea și-n stânga, și-n dreapta, împărțea la săraci. Făcea multe binefaceri atunci. Însă acum...

Ah, am mai spus-o, a întâlnit multe-n viață, mult a fost încercată și mult a mai suferit. De aceea știa să compătimizească. Inima îmbătrânită și sensibilă a femeii compătimea. Compătimea nefericirea lumii. Uite, de pildă, acolo în casa de pe colț era o dramă cumplită. Bărbatul, tată a șapte copii, fusese închis în sanatoriu fiind bolnav de oftică³. La fel și

³ Tuberculoză (n.tr.).

fiul cel mai mare al familiei, electricianul, mâna de aur, și acesta se afla, lovit de boala urâtă, în sanatoriu. Au mai rămas ceilalți șase copii minori, împreună cu mama lor, ca să ducă greul. Ah, familia asta, casa asta!

Asta era durerea Taliei, că nu putea să le întindă mâna, să-i dea ceva sărmanei mame, să le dea ceva copiilor amărâți, să-i învioreze, să-i ocrotească de fiara neîmblanzită, de oftică, ce se îndulcise cu cei doi, și care acum își ascuțea colții pentru ceilalți. Ah, ce-ar putea să facă Talia? Spuneți-mi, ce-ar putea să facă? La celelalte Crăciunuri și-n alte sărbători de peste an ținea la ea pe cei doi copii mici ai bolnavului. Mâncau împreună cu ea, chipurile, ca să-i țină de urât, fiind singură, dar nu asta era pricina, ci ca ei să nu petreacă sfintele sărbători cu pâine și brânză. Între noi fie vorba, simțea o bucurie din acest gest, o așa bucurie!... îi făcea de fiecare dată să râdă pe copilași. Și ce mai râdeau micuții, gurițele lor nevinovate, ce le mai strălucea privirea, cu strălucire de bucurie!...

Dar cu o mâncare de-o zi, cu zâmbetul unei zile, cu o înghițitură de apă nu poți stinge focul sărăciei, unei astfel de sărăcii; nu poți stinge pârjolul nefericirii. Dar ce-ar putea să facă acum Talia? Ce-ar putea să facă, spuneți și voi, ce-ar putea să facă? Să v-o spunem noi. S-a rugat, s-a rugat mult. În fiecare zi, dimineață și seară, trimitea mesaje urgente, sus, la Fecioara, cea plină de har și milostivă.

- Ajută această biată casă, Doamnă, Împărăteasa cerurilor! Ajut-o!

Seara, când a aflat că încă un copil al vecinului, o fetiță de această dată, a căzut la pat de febră, a adăpat rugăciunea cu lacrimi fierbinți la Sfântul Filip. Oare era aceeași boală blestemată? Vecina îndurerată n-a mai suportat noua lovitură. S-a dus și a căzut cu fața la pământ la icoana Maicii Domnului. A udat podeaua cu lacrimi, a dat drumul suspinelor și hohotelor. Mătușa Talia avea o inimă miloasă, am spus-o de multe ori.

În seara aceea somnul a prins-o foarte târziu. A fost un somn agitat, cu coșmaruri. Somn cu vise, iar visele semănau între ele. Se făcea că Talia umbla pe drumuri, în zdrențe, întindea mâna la trecători și cerea ajutor. Talia devenise cerșetoare.

- La ce-ți trebuie ajutor? o întrebuse un necunoscut.

- Nu e pentru mine, mamă, îi răspunse, nu e pentru mine, ci pentru năpăstuiții mei vecini, pentru ei, aproape că-s răpuși de oftică.

S-a trezit. Ciudat vis. Ciudat.

- Ce zici, Talia? Ce zici? Umbli pe drumuri, tembraci, te faci cerșetoare? Te faci? o întreba răs-picat cineva înlăuntrul ei.

S-a tulburat. Cerșetoare? Talia cerșetoare? Doamna de ieri, soție de întreprinzător, cu blănurile ei, cu pantofii ei, cu colierele și cu inelele ei, cu slujnicele ei, să ajungă acum cerșetoare? Talia Klistoú cerșetoare? S-o i-a pe drumuri? Să-ntindă mâna? Dar cum? Cu ce față, cu ce ochi, cu ce suflet să iasă înaintea oamenilor? Talia nu poate face una ca asta. Nu poate. Îi e cu neputință, cu neputință... În ea se

trezise mândria de odinioară, se trezise amorul propriu. „Nu”, strigă ea. „Nu. Vis urât, m-ai tulburat. Nu pot. Nu se poate. Talia cerșetoare!...”.

Doar după câteva zile, vecina cu multe fiice a strigat-o ca să-i dea de veste:

- Ai aflat de noua nenorocire care a dat peste Acrivia?

- Nu. Ce? o întrebă și își deschise larg ochii încremeniți.

- I-au făcut radiografie la fetiță. Are aceeași boală ca tatăl și ca fratele ei, însă e la început. Dacă o să fie îngrijită...

- O, ce sărăcie! Biata fetiță!... Genunchii i s-au muiat, respirația i s-a tăiat.

Voia să ajute. Dar ce-ar fi putut să facă? Ce putea ea să facă, bătrână și săracă? Să meargă cerșetoare? Dar nu mai pomeniți asta. Fie-vă milă de ea. Nu mai pomenii asta, nu vă mai gândiți. Talia, doar știți bine, nu pleacă de-acasă. Talia era... fie-vă milă de ea...

Cele patruzeci de zile s-au scurs deja⁴. Durerea și neliniștea i-au fost tovarășe. Să nu poată ea să ajute familia vecinului! Sărăcie nenorocită, care-i legi pe oameni de mâini!

În ajun de Crăciun s-a dus dis-de-dimineată la biserică să asculte Ceasurile⁵. Era frumos în casa lui Dumnezeu. Citea psaltul, citea și preotul. Cânta psaltul, cânta și preotul. Profetii, tropare, apostole, evan-

⁴ Postul Crăciunului (n.tr.).

⁵ Slujbă bisericească (n.tr.).

ghelii, una după alta, și toate vorbeau de unul și același eveniment, cel mai mare eveniment din istorie: „Astăzi Se naște din Fecioara, Cel ce are în mână toată făptura... Închinămu-ne Nașterii tale, Hristoase...”. Talia înțelegea pe jumătate⁶, însă simțea esența, o trăia, Dumnezeu S-a făcut om. Asta nu a fost destul?

După otpust⁷, parohul, un ieromonah bătrân și evlavios, le-a spus și câteva cuvinte simple.

Frații mei, să ne învețe smerenia Mântuitorului și Domnului nostru. De dragul nostru S-a dezbrăcat de slava Sa, părăsește cerurile și Se naște un prunc neputincios într-o peșteră rece și umedă. Este înfășat în scutece și este culcat într-o iesle. Gândiți-vă la un împărat faimos, care din dragoste pentru supușii săi, umblă ca un cerșetor pe drumuri. Este o mare smerenie lucrul ăsta. Dar în fața bunăvoinței lui Dumnezeu de a deveni om ca și noi, smerenia împăratului care s-a făcut cerșetor este o nimica toată...

Acest cuvânt al preotului a făcut minunea. Uite, astfel a convins-o pe Talia dintr-o dată, a înrobit-o. Bătrânica a luat deja decizia. O să încerce marea îndrăzneală.

S-a întors degrabă la casa ei, s-a aplecat asupra cufărului mare și le-a amestecat pe toate. După puțin timp purta vechea robă peticită, peste care puse un palton foarte vechi. În picioare avea niște papuci rupți, capul și l-a acoperit cu un batic negru. Din multa grabă nu și-a mai băut nici cafeaua, și-a făcut

⁶ În Grecia slujbele se săvârșesc în greacă veche (n.tr.).

⁷ Formula de încheiere a slujbelor (n.tr.).

cruce și a ieși în stradă. Inima-i bătea ca unei păsărici. Unde să meargă? De unde să înceapă? Cum se poartă cerșetorii? Ce spun cerșetoarele? Dumnezeule! Hristoase al meu, Care Te-ai smerit și ai purtat zdrențele oamenilor, știi prea bine, nu e pentru mine, e pentru vecinii mei săraci, este ca să alung ofița, care vrea să-i înghită pe toți. Hristoase al meu...

A mers câtva. Pe o pajiște înverzită, un bătrân, părea a sătean, ședea aplecat pe o piatră. Trăgea ultimul fum dintr-o țigară. În jurul său cinci capre pășteau liniștite. Se apropie de el, îl privește în ochi și îi zice:

- La mulți ani... îi întinde mâna. Nu e pentru mine... E pentru bolnavii mei. Oftica le soarbe sângele și nu mai au nimic cu ce să trăiască, nu mai au pe nimeni. Iar tu... ești sărac, poți să-ți dai seama din sărăcie și din necazuri...

Bătrânul se uita la ea încurcat.

- Chiar vorbești serios?

Talia deveni palidă. Mâinile-i tremurau.

- Adevărat îți spun, omule al lui Dumnezeu.

- Uite, ia, o zi n-o să mai fumez. I-a pus în palmă un taler.

- Mulțumesc! Dumnezeu să-ți răsplătească pentru binele pe care l-ai făcut. Dumnezeu...

Făcu o cruce pe monedă și o vârî în buzunarul mare de la palton. Bun începutul. Merse mai departe. Coboară în inima Atenei și trece pe la colțul Băncii Greciei. Lume multă trecea grăbită prin fața ei. Își plecă capul și întinse mâna durdulie. Scotea câte un sunet stins.

- Să aveți sărbători... să aveți parte de binecuvântarea lui Hristos... Ajutați-mă... Ajutați-mă...

Un copilăș îi puse în palmă un bănuț de cincizeci. O doamnă, doi de câte zece. Dar așa nu se face treabă. O cuprinde deznădejdea. Dar pentru că e într-un scop sfânt, de ce să nu ceară de la Dumnezeu? Cerșetoarea cheamă în ajutor pe copilul nou-născut în peșteră.

- Doamne, micul meu Hristos, știi care e scopul meu, nu e pentru mine, Tu știi cum am trăit și cum trăiesc eu. Hristoase, luminează lumea asta, îngrijește-Te de biata Acrivia și de copilașii ei...

O bătrânică i-a pus în mână o drahmă. O altă drahmă din altă parte, și încă una, și tot așa. Ceva se petrece acum, nu? Un bărbat înalt și roș la față se oprește în fața ei. O privește, se gândește la ceva și deschide portofelul.

- Sărbători fericite, mătușă! Ia și matale să mănânci, să ai un Crăciun fericit. Ia!

Îi dăduse o hârtie de cincizeci. Dumnezeu! Harul Tău! Cincizeci de drahme! Cincizeci de drahme... își face cruce.

Lumea trecea întruna. Era grăbită astăzi. Unii se împiedicau de ea, cei mai mulți o ocoleau cu indiferență. O femeie uscățivă o ceartă.

- Profitoare! Nu tu ești de vină. Poliția e de vină că vă lasă să cerșiți în dezavantajul lumii. Paraziți ai societății...

Însă mâna întinsă tot adună. Monede de zece, de cincizeci, de douăzeci de drahme, cad din când în când în mâna întinsă. De aici înainte lucrurile de-

vin complicate. Cerul se întunecă. Începe să cadă o ploaie mărunță. Să plece? Ba nu, să mai rămână, să mai rămână un pic. În timp ce o văd udă learcă la colțul drumului, unii se milostivesc de ea și îi mai dau câte ceva. Talia acum doar se roagă, binecuvân-tează numele Domnului, Care sădește milă în inimile oamenilor. Talia se roagă, rugăciunile ei sunt frumoase, plăcute, seamănă cu un cântec dulce...

Se retrage la o parte. E plină de apă. Își întinde baticul pe treptele unui bloc și începe numărătoarea. Adunase două sute și ceva de drahme. Slavă Ție, Doamne! Cu două sute de drahme câte nu poate cumpăra cineva?...

A coborât în piață, așa cum era de obosită de la statul în picioare, de la frig și ploaie. Cumpără trei ocale⁸ de carne. Trei ocale de macaroane, brânză, puțin unt și câteva prăjituri. A cumpărat și s-a împovărat cu ele. Dar greutatea aceasta nici că n-o obosește. Această greutate îi lua din efortul pe care l-a făcut stând în picioare, îi usca hainele ude, îi potolea foamea, îi astâmpăra setea, îi îmbujora fața palidă.

Aleargă acasă la vecină. Tanti Acrivia stătea în ușă, cu buzele albe ca varul.

- Bună ziua și la mulți ani! Sănătate celor bolnavi! La anul să-i ai pe toți sănătoși alături de tine!

Acrivia dădu să zică ceva, dar glasul i se stinse.

- Ce zici, Acrivia? Niște creștini cu suflet bun s-au milostivit de voi, că v-au lovit atâtea boli și suferiți, și mi-au dat, după cum vezi, Acrivia, câte

⁸ Veche unitate de măsură, o oca = 1280 grame (n.tr.).

ceva să vă aduc, să vă faceți și voi sărbătorile. Și mi-au promis că or să se îngrijească de voi, că o să-și amintească de voi, Acrivia, așa mi-au zis. Și nu vor să le știți numele.

Buzele nevastei și mamei îndurerate s-au deschis.

- Dumnezeu să le dea sănătate, le mulțumesc.

Să-ți dea și ție că ai făcut efortul să le aduci, Talia.

- Mulțumesc, mulțumesc... Eu n-am făcut nimic. Nimic n-am făcut. Ei, ei, acele suflete bune și miloase, Acrivia.

Talia alergă la ea acasă ca să pregătească ceva, să se pregătească și ea pentru următoarea zi, pentru ziua cea mare. Dar nu mai era nevoie de altă pregătire, Talia era deja pregătită. Își făcuse din inima ei iesle caldă în care să-l culce pe micul Iisus. De aceea, noaptea, în biserica luminată, Talia strălucea toată, cânta plină de bucurie. Talia, chiar dacă nu știa prea multă carte, înțelegea, înțelegea tot. Mai cu seamă troparul „Hristos se naște, slăviți-L! Hristos din ceruri, întâmpinați-L!, Hristos pe pământ, înălțați-vă!”. Înțelegea, nu atât cu mintea, cât cu inima. Înțelegea că în acea noapte, plină de minuni, Dragostea Își sărbătorea nașterea. Dragostea sărbătorea, și de sărbătoarea ei primea daruri. Daruri de la păstorii simplii, daruri de la magii înțelepți, daruri și de la Talia, împărăteasa și lucrătoarea fericită a binelui, cerșetoarea Talia.

Crăciunul bunicii

87 de ani. E o vârstă înaintată? N-ar trebui să fie prea înaintată. Uncheșul ei, Hristodul, era de o sută cinci ani și mergea cu sapa pe umăr să prășească măslinii. Una e o sută cinci ani și alta 87. Nu e o vârstă prea înaintată 87 de ani. Însă picioarele, bietele picioare sunt îngreunate, s-au făcut plumb, nu mai pot fi ridicate. Dar cât de importante sunt picioarele...

- Dionisia, fata mea...

- Da, bunico. Ce dorești?

- Vino să mă ajuți. Ridică-mă un pic. Trage puțin perdelele de la fereastră ca să văd și eu lumea afară.

- Ce să vezi, bunico? Plouă. Nu auzi cum plouă cu găleata?

- Da, aud. Plouă. Dacă plouă... N-o să mă duceți la noapte la biserică să mă împărtășesc...

- Nu-i nimic, bunico. Îndată ce se îmbunătățește vremea și iese soarele, o să-i zic lui Kostas să te pună în cărucior și să te ducă la Sfântul Ioan ca să te împărtășești, dacă tot vrei.

- Dacă se-mbie soarele... La noapte e Crăciunul, Dionisia. Nu e la noapte Crăciunul? Sau greșesc?

- Da, Crăciunul. De azi-dimineață m-ai întrebat de zece ori. Ți-am spus, e Crăciunul. Ți-e frig?